

ובש"ש שם דן כיון שבטלה חזקה דמעיקרא, מדוע אין מעמידים על חזקה השתא. ובשערי ישר (ב,ד) פירש בשני אופנים, וע' גם בחזו"א קג סק"ה; רטו סופ"ק; אה"ע פ,יח; קהלות יעקב טהרות סג,ב.

וניחוש דלמא דם מאכולת הוא? אמר רבי זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת, ואיכא דאמרי דחוק הוא אצל מאכולת. ויש לתמוה מדוע בנמצא על שלו חייבים בקרבן ומשמע מסימת הדברים שאפילו עבר זמן מרובה בין בעילה לקינחה, ולמה אין לחוש שמא מאכולת באה עליו לאחר שבעל. ויש לדחוק ולומר כיון שעדיין שכבת זרע לחה אין המאכולת באה עליו. ואין לחוש שמא נתמעכה על הסדין וממנו נתקנה בו – שדם מאכולת מועט הוא ואינו מתקנה מהסדין אלא נבלע בו (עפ"י רמב"ן).

וטחתו בירכה. לשון טיחה מצאנוהו על לחיצה, חבטה וסחיטה [כגון 'טחו בכותל' (חולין קט:); 'שהייתה דבלה שמנה והיא נטוחה' (ירושלמי כלאים)]; 'היה חורש והטיח בסלע או בגדר (אהלות יז,ב); 'הטיחו העלים זה בזה' (ספרא); 'להטיח את ראשו בכותל (איכ"ר 'על אלה)] וכן לשון מריחה [אחרי הטוח את הבית' (ויקרא יד), וכן בירושלמי יומא 'טחים אותו בבצק'].

(ע"ב) 'זהו שאומרין עליו דאדם גדול הוא? היאך מניחין דברי הרב ושומעין דברי התלמיד?! ור' חמא בר ביסא סבר, רבי ריש מתיבתא הוא ושכיחי רבנן קמיה ומחדדי שמעתתיה' – אבל אנו נוקטים בעלמא שהלכה כרבי יוסי כנגד רבי, כפי שאמר רבי ישמעאל (עפ"י ירושלמי תרומות ג,א ודמאי ב,א. וכן הוא במבוא התלמוד לר"ש הנגיד וסדר תנאים ואמוראים כא. [וע' בשו"ת מהרי"ל החדשות לה,ד שצדד מכה סוגיתנו שמא הלכה כרבי אפילו מרבנן]. ובענייננו פסק הרא"ש וש"פ שטמאה מספק, והיא דעת רבי יוסי כפר"ח. ואילו ברמב"ם (איסור"ב ד,יט) מבואר שפסק כרבי, כ"כ בדעתו בלקוטי הלכות).

'הכי קתני איזהו אחר זמן כדי שתושיט ידה...' רש"י פרש 'חסורי מחסרא והכי קתני'. ואילו שאר הראשונים פרשו שרב חסדא מפרש דברי המשנה ללא החסרה; 'איזהו אחר זמן כדי שתירד... – כלומר זהו אחר הזמן שאמרו שחייבים מספק, ופירש זאת התנא לא כדי ללמד שדוקא אם ירדה מהמטה ובדקה אין בועלה טמא לחכמים, הא כל זמן שלא שהתה כשיעור הזה אלא בדקה עצמה על המטה – טמאים מספק.

'איזהו אחר זמן, דבר זה שאל רבי אלעזר ברבי צדוק לפני חכמים באושא, ואמר להם: שמא כרבי עקיבא אתם אומרים שטמאה את בועלה' – לפיכך לא הוצרכתם לפרש שיעור של 'אחר זמן' כי גם לאחר מכן מטמאה את בועלה. ואף על פי שיש חילוק לענין אשם תלוי – יתכן שהם סוברים שאין חייבים אלא בכגון חתיכה משתי חתיכות, לכך לא הוצרכו לפרש שיעור זה שאין בו נפקותא [ולא הזכיר זאת בשאלתו, כי אין לתמוה אם סוברים שפטור מאשם תלוי, אבל תמוה אם נוקטים כרבי עקיבא שהיא דעת יחיד] (עפ"י רמב"ן. וער"ן).

דף טו

'נכנס להיכל ומקטיר קטורת'. יש לפרש מדוע הזכירו הקטרת קטורת – שלא תאמר שאין מותר לו אלא ליכנס מפני שהרבים מצויים שם והרי זה כספק טומאה ברשות הרבים [וכמו שאמרו בפסחים יט

עזרה רשות הרבים היא], אלא רשאי אף להקטיר קטורת והרי בשעת הקטרת הקטורת הכל פורשים מבין האולם למזבח (כדתנן ספ"ק דכלים וספ"ו דתמיד, וכן אמרו ביומא מד). אם כן נחשב רשות היחיד ואעפ"כ טהור – כי אין זה ספק כלל (עפ"י מפרשים; מהגר"א נבנצל שליט"א).

זתיפוק ליה דהוה בעל קרי? בשלא גמר ביאתו. יש מי שכתב לדקדק שאם גמר ביאתו, אפילו לא הוציא זרע – טמא משום בעל קרי (עפ"י משנה למלך ביאת מקדש ג, ג בסופו). וכבר דנו בדבר אחרונים, והראו פנים לכאן ולכאן (ע"ע אגרות משה אה"ע ח"א עב שנשאר ב'צ"ע'. ולענין טבילת עזרא נטה יותר לומר שאפילו ללא פליטת זרע חייב טבילה, כי עיקר הטעם הוא משום קלות ראש ולא משום טומאה).

'אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה.' הרמב"ן מפרש באשה שאין לה וסת קבוע או שיש לה וסת פחות משלשים יום [וכמאן דאמר בסמוך וסתות דרבנן שלכך מותרת אעפ"י שעבר זמן וסתה] – אם עברו שלשים יום מראייתה הקודמת, יש לחוש שמא ראתה ואינה בחזקת טהרה, ואפילו אם נוקטים וסתות דרבנן.

ונקט בדעת רש"י שמדובר באשה שיש לה וסת, והקשה על כך שאין סברא לחוש לעונה כל שלא הגיע עדיין זמן הוסת. וע' גם בר"ן. ויש מפרשים אף בדעת רש"י שכל שיש לה וסת מופלגת משלשים יום, אינה חוששת לעונה בינונית (עפ"י רשב"א ור"א. ודעת הרשב"א שגם כשיש לה וסת קבועה המובלעת בתוך שלשים ולא ראתה בשעת וסתה, אין בה דין פרישה ביום שלשים, וכ"ד מהרש"ל. ואילו בחור"ד (קפט סק"כ) נחלק על כך עפ"י ד"הר"ן.

ונחלקו אחרונים באשה שאין לה וסת קבוע ליום מסוים, אבל רגילה להפליג יותר משלשים יום, האם צריכה פרישה בעונה בינונית (כן דעת החור"ד קפו סק"ג. וע' גם בשבט הלוי; טהרת הבית ח"א עמ' קמט), אם לאו (סדרי טהרה קפט סק"כ. וכן הורה בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב עב וח"ג מו, א. וכבר הראו שכ"כ הריטב"א כאן, ולא היה לעיני האחרונים).

ויש מפרשים באשה שיש לה וסת ומשער שעכשיו הוא זמן הוסת [ו'עונתה' – כלומר עונת וסתה], שאסורה עליו כי חוששים שמא תראה עתה, ואפילו אם נוקטים 'וסתות דרבנן' ולאחר שעבר הוסת מותרת כי אין אנו מחזיקים שמא ראתה כדלהלן – בזמן הוסת אסורה מחשש שמא תראה בשעת תשמיש, כדין כל הנשים שהצריכו לפרוש בשעת וסתן (כן כתבו הראשונים בדעת הר"ף והרמב"ם – ערמב"ן ומ"מ הל' איסור"ב ד, ט. וכן דעת הראב"ן (נדה שלג) והרא"ה בבדק הבית ז, ב-ג).

א. לדעה זו אין כלל מקור לדין עונה בינונית לדונה כזמן הוסת. וכ"כ אחרונים בדעת הראב"ד שלא כתב בספרו עונה בינונית. ע' חכם צבי קיד; קו"א לשו"ע הגר"ז ר"ס קפט. ואף לדעת רש"י ורמב"ן י"א שלא הוזכר דין עונה בינונית אלא להצריכה בדיקה אבל לא לפרישה בזמן העונה – ע' בדברי הגר"ז שם.

ב. כעין החילוק הזה, בין חשש שמא ראתה לחשש שמא תראה, כתב בנוב"י (קמא יו"ד נה, הובא בפ"ת קפד סק"ב), שאפילו לפי מה שאנו נוקטים וסתות דרבנן, סמוך לזמן הוסת אסורה מהתורה, וכעין שאמרו 'לשמא מת לא חיישינן, לשמא ימות חיישינן'. וכן נטה החת"ס בכמה מתשובותיו. ואולם משמעות דברי הראשונים והשו"ע שגם החשש שמא תראה אינו אלא מדרבנן (ע' שבט הלוי ח"ד צו).

'רבה בר בר חנה אמר: אפילו הגיע שעת וסתה נמי מותרת. קסבר וסתות דרבנן.' אף על פי שכל אשה אסורה עד שתבדוק בשעת הוסת [שכן משמע מהלשון שאמרו 'תבדוק'] הגם וסתות דרבנן – קולא היא שהקלו בבה מן הדרך כיון שהוא תובעה ומפייסנה קודם תשמיש, אין לך בדיקה גדולה מזו (כדלעיל יב). או גם כיון שאין אנו יודעים, תולים לקולא שמא בדקה ומצאה טהור או שלא ראתה (עפ"י רמב"ן. נראה שגם לפי ההסבר השני, דוקא בבה מן הדרך הקלו לסמוך על הספק. וכן משמע מהמשך דברי הרמב"ן).

הרשב"א הוסיף שאפשר שהקלו אפילו בעונה סמוכה לוסת, אעפ"י שלעולם גם אם תבדוק או ותמצא טהורה אסורה כל עונת הוסת – שמא אף בזה הקלו בבא מן הדרך כדרך שהתירו לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך, אפילו בעונה הסמוכה לוסת [ומשמע שהולך לשיטתו בתורת הבית (ז,ב) שהתירו ליוצא לדרך לפקוד בתשמיש, ואולם דעת התוס' (יבמות סב:)] וש"פ שלא התירו אלא שאר ענייני קורבה]. ומ"מ כתב הרשב"א שאין הלכה כן אלא כרבי יוחנן שאמר בסמוך שאסורה עד שיהא בכדי שתוכל לטבול. ועריטב"א שפקפק על עיקר פירושו זה לסמוך עליו.

(ע"ב) 'אשה שיש לה וסת, בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה'. יש מפרשים שרבי יוחנן סובר וסתות דאורייתא, הלכך אסורה עד בכדי שתוכל לטבול ולהיטהר (מ"מ איסור"ב ד, ט בדעת הרמב"ם).

ויש מפרשים שאפילו אם וסתות דרבנן אינה מותרת אלא לאחר שיעבור זמן שתוכל להיטהר (תוס' ועוד. והם מפרשים שאף רבב"ח דלעיל לא התיר אלא בכדי שתוכל להיטהר. והראב"ד פירש שרבב"ח התיר אף בלא חישוב הימים, וריו"ח חולק על כך והלכה כמותו. והריטב"א פירש שרבב"ח דיבר בערה והוא שואלה או תובעה, ואילו רבי יוחנן דיבר בישנה, כמשמעות הלשון 'בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה').

ויש סוברים לחלק בין בא בדרך לנמצא בעיר; בבא מן הדרך הקילו משום שתובעה כנ"ל, לכן אפילו לאחר שהגיע עת וסתה אין צריך לשאלה, אבל בנמצא בעיר אינה מותרת לשהות עמה בין ערה בין ישנה כשלא אומרת לו כלום ולא הוא תובעה, אלא אם מחשב הימים שיכולה היתה להיטהר, ובזה מדבר רבי יוחנן (רמב"ן).

ואף בבא מן הדרך אפשר לפרש שכוונת רבי יוחנן לומר שפעמים אינה צריכה לחוש לעונה בינונית; כאשר יש לה וסת קבועה בתוך שלשים יום, שאז מחשב ימי וסתה ודי בכך וא"צ לחוש שמא ראתה בעונה בינונית ולא היה לה זמן להיטהר מאז אלא תולה להקל שראתה בזמן וסתה וטבלה (ר"ן עפ"י הרמב"ן).

– מכאן דקדקו בירושלמי שאין לאשה להשהות ימי וסתה אלא תטבול בזמנה (ריטב"א). וכתבו אחרונים שאף לפי דעת הפוסקים שבזמן הזה אין טבילה בזמנה מצוה (ע' להלן כט), אם בעלה בעיר או עשוי לבוא העירה מצוה עליה לטבול בזמן ולא להשהות טבילתה. ואף מעוברת או זקנה הדין כן. ואם אין בעלה שהיה עמה, כתבו (עפ"י הוה"ק) שאין לה לטבול, ויש מתירים. ע' סדרי טהרה קפד, טו; שבט הלוי ח"ב קא ושיעורי שבה"ל סי' קצו; טהרת הבית ח"ב עמ' תמו ואילך). ע' תרומת הדשן (קא) שהביא מכאן לענין הדלקת נר חנוכה של מי שאשתו מדלקת עליו בביתו, שאין לו לחוש לשכחה או לטעות שארעה לה. ואעפ"י שכאן אמרו שבדאי ראתה אין לסמוך על כך שטבלה, ורק בצירוף הספק שמא לא נטמאה – י"ל שסבר שזה רק בדאורייתא, אבל בדרבנן יש לסמוך בכל אופן, שהרי הספק שמא לא ראתה הוא רחוק מאד, ועיקר סמיכתנו הוא על כך שטבלה, וא"כ מסתבר שה"ה בדרבנן אף ללא צירוף ספק. ומכל מקום אין להוכיח מזה לענין הרואה כתם, לסמוך על כך שטבלה, ששונה נר חנוכה שעיקרו דרבנן.

– עוד משמע מכאן, שאשה שהיא רגילה לראות נידות ימים ידועים, סומכים על הרוב שמעיינה נסתם לאחר עבור מספר הימים. ומפשט הגמרא משמע שאפילו ודאי ראתה סומכים על כך [שהרי לא דנו בראתה ודאי אלא משום שאין לסמוך בזה על החזקה שטבלה, אבל לא משום החשש שמא המשיכה לראות לאחר ימי נדתה. וצ"ע בדברי הגרעק"א] (עפ"י ספר זכרון יוסף; חזון איש פא [ובסד"ט] קצו, כג ד"ה עוד ראיתי) הקשה מהסוגיא בדף סח ולכך נדחק לומר כהגרעק"א שרק בספק ראתה תולים שפסקה מלראות, ואולם בחזו"א תירץ הקושיא משם].

וע"ש בחזו"א שהקשה מדברי הרשב"א (המובא בב"י קפז) שמשמע דעתו שא"א לטהר בלי הפסק טהרה. ולכאורה י"ל שאמנם

מדאורייתא סומכים על הרוב אבל חכמים הצריכו שתוודא הדבר ע"י הפסק דוקא, וכאן מתוך שאנו מניחים שהפסיקה מלראות, ודאי עשתה כדינה וידיאה שהפסיקה, אבל ללא הפסק לעולם אינה נטהרת מדרבנן).

חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות, אפילו הן בני יומן – הרי הן בחזקת מתוקנין' –
 כך מוסר הגר"ח קניבסקי שליט"א על הנהגת החו"א וצ"ל (בסוף ספר 'טעמא דקרא' אות לה): 'כשהביאו דבר החייב במעשר, היה מצוה לעשר מיד, שלא להשהות דבר שאינו מתוקן בביתו. (וע' נדה ט"ו ב' וברמב"ם פ"י ממעשר ה"י ובתוס' קדושין כ"ו ב' ד"ה מעשה וב"מ י"א א' ד"ה עישר ובר"ש מע"ש פ"ה מ"ט).

ואיבעית אימא ספק וספק הוא וכדרכי אושעיא, דאמר ר"א מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא אוכלת ופטורה מן המעשר'. ואם תאמר, חבר זה היאך יערים להפקיע מידי מעשר, והלא מגונה הדבר (ע' ברכות לה:)?

ואפשר לומר שאין גנאי אלא אם מפקיע לגמרי ממעשר, כגון שמכניס דרך גגות לאחר גמר מלאכה, אבל כשמכניס התבואה במוץ שלה אין כאן הפקעה, שהרי יכול עתה למרח אלא שחושש לבני ביתו שלא יבואו בינתים לידי תקלה, לכך מכניסה במוץ לשעה (מהר"ם חלאווה פסחים ט).

נקט כהנחה פשוטה שאם ימרח עתה בתוך הבית, יועיל מירוחו לחייבם. והוה כדעת רמב"ם רמב"ן ריטב"א ור"ן, שגם חטים ושעורים שדרכן להימרח בחוץ, אם נמרחו בתוך הבית – חייבים. וכן פסק החזו"ן-איש (מעשרות ג, א, ד, י) להחמיר. [ואף על פי שמדובר כאן בפירות שבמגירה והרי נגמרה מלאכתם בבית וחייבים – אפשר לדחוק שהספק הוא במקצת פירות ונחשב ל'זורה מעט מעט' ופטור. וצ"ע. עפ"י חו"א שביעית א, ח]. ואולם דעת רש"י ותוס' ורשב"ם ורשב"א ורבנו אפרים שדברים שגמר מלאכתם בחוץ, אין מועיל להם מירוח בתוך הבית.

ולדעה זו אפשר לומר שאפילו ספק רחוק כזה, שמא נהג החבר שלא כראוי, דיו להחשב 'ספק' – וכמו שהוכיח מכאן המהרי"ק (קעא). גם יתכן שעשה כן החבר מחשש שתיטרף שעתו ולא יספיק לעשר. וע' גם בשפת אמת פסחים ט.

עוד יש לומר שכאן דוקא מצרפים ספק רחוק, מפני שהספק השני נוטה יותר לפטור, שהרי רוב חברים מעשרים הם (ע' בשער המלך הל' מאכלות אסורות סוף פרק ח). וכמו שמצרפים לספק ספקא באשה שבה בעלה לאחר ימים מרובים הספק שמא לא ראתה דם, והלא דבר רחוק הוא – אך כיון שמן הסתם טבלה לכך מצרפים ספק קל עמו. ובעונג יום טוב (צב ד"ה ולזה) כתב להוכיח מזה שאפילו ספק קטן מצרפים לס"ס, ואינו מוכרח).

עוד על שיטת הראשונים בפירות שנכנסו הביתה קודם גמר מלאכתם, ונגמרה מלאכתם בתוך הבית – ע' בשאלות ותשובות לסיכום בבבא-מציעא פח. וע"ע בספר אפיקי ים ח"ב כט.

גמר מלאכתם בבית והוציאם חזר והכניסם דרך שער הבית – בתוס' (במנחות סז) משמע שאינם מתחייבים. והמאירי (הביצה לד:): נסתפק בזה. ובמנחת חינוך (שצה) ובחזו"ן איש (שביעית א, ח) נקטו לחייב. וע' שאגת אריה צז; דובב מישרים ח"א צה ובהגהות מלא הרועים – מנחות סז; ברכת שמעון פסחים ז; חדושי ר' שמואל שם ח.

[ואף אם נוקטים שלעולם לא יבואו שוב לחיוב תרומות ומעשרות מדאורייתא, אסור לאכלם אכילת קבע מדרבנן (ע' חו"א מעשרות ד, י). ויש סוברים שבאופן זה שלא יבואו לידי חיוב, כגון שהכניס במוץ ודש בבית – מותר לאכול אכילת קבע (עתוס' מנחות סז: מרבנו אפרים; רמב"ן כאן ורשב"א ורבנו יונה ברכות לא בשם 'יש אומרים', וע' גם בשו"ת הרשב"א ח"א שסא), כי לא אסרו אכילת אדם אלא אם אפשר לבוא לידי חיוב].

והרי"ד כתב שהיו נוהגים כן גם חברים, ולא כדי לפטור ממעשר אלא כדי שלא יבואו לידי תקלה. וזהו מה שאמרו 'בא וראה שלא כדורות ראשונים דורות האחרונים... דורות האחרונים היו מכניסין פירותיהן דרך גגות...'. – הרי שדורות האחרונים היו נוהגים כן, ואפילו החברים שבהם.

'מעשה בשפחתו של מסיק אחד ברימון שהטילה נפל לבור...'. המגן-אברהם (תקכו סק"כ) הוכיח שמצוה לקבור נפלים [וזה דלא כדברי חות יאיר (סה, בסעיף ו בתשובה) שכתב להוכיח מכאן שאין צריך]. וכתב שזה שמוזכר בכמה מקומות בור שמטילין בו נפלים – אפשר שגם בהשלכה לבור מתקיימת מצוה קבורה. או אפשר שמדובר בשפיר שאינו נפל ודאי.

ובחזון איש (יו"ד רה, ט) כתב לחלוק על הסברים אלו, שהרי כיון שאינו משתמר בבור, כמו שאמרו כאן – אין זו קבורה, ומצות קבורה מתקיימת רק בסתימת הגולל. ומה שכתב שמדובר בשפיר – עדיין ייאסר מספק שמה הוא נפל. ועוד, לפי תירוץ אחד שבגמרא כאן מדובר בנפל ודאי. והסיק שם שנראה עיקר כדעת מגן אברהם שיש מצות קבורה בנפלים, ואותו בור שמטילים בו הנפלים לא נעשה ברצון חכמים, אלא נשים הזונות שהיו בושות בדבר הטילהו שם.

מבואר בתוס' ובתורא"ש שהיתה זו שפחה כנענית והטילה לבור נפל שלה.

והנה לשיטת ר' שמעון (ביבמות סא. ועוד) אין עכו"ם מטמאין באהל משום 'אתם קרויין אדם ואין העכו"ם קרויין אדם' (והלכה כדבריו לשיטת הרמב"ם), והרי מבואר כאן שבן השפחה מטמא באהל, ומוכת שעבד כנעני בכלל 'אדם'. וכן מורים פשוט הדברים – ע' ויקרא כו, כח וברש"י; גטין לח: ערכין כח. וברש"י ד"ה מאדם; תוס' מגילה כג: ד"ה ואדם.

ואולם בבית יוסף (או"ח קנט, יג) הביא בשם המנהיג, שאין ליטול ידים מעכו"ם ועבד, לפי שאינם בכלל 'אדם'. [וכן יש להעיר מדברי התוס' בסנהדרין טו. (ד"ה אדם) אחד תירוצא, שאין במשמע לגמרא לפרש לשון 'אדם' שבמשנה על עבד. אם כי אין משם ראיה, שלשון תורה לחד ולשון חכמים לחד].

ויש מקום ליישב לפי דעת הסוברים שטומאה רצוצה דינה כמגע ולא כאהל (ע' במצוין ביוסף דעת נזיר נג-נד) הלכך מטמאה אף במי שאינו קרוי 'אדם'.

ולפי זה יש להעיר בגטין כג: שאמרו 'מה אתם בני ברית אף שלוחכם', הו"ל 'מה אתם אדם אף שלוחכם אדם', אלא שלא נחית למחלוקת התנאים אם עכו"ם בכלל 'אדם'.

וע"ע בפרי מגדים שם (טו); שדי חמד (פאת השדה מערכת א, ט) בית האוצר (א, ט); דובב מישרים ח"א סה.

ויש ליישב בזה הפירוש המובא ברש"י, וכ"כ רש"י בע"ז מב, שאותו כהן חכם היה ומורה הוראה. והקשה על כך הלא אין לו להטמא לנפלים אפילו היו קרוביו – אך י"ל שאותו כהן סבר שאין עבדים מטמאים באהל. [ורש"י בפסחים (ט) כתב שהיה הכהן קרוב. ומשמע שפירש שהיה זה נפל של הגבירה ולא של השפחה (ע"ש בתוס' שצדדו בזה. וכ"כ מהר"ם חלאוה). ועל כן הוסיף רש"י שלא נזהר באזהרת טומאה, וגם לא הזכיר שם שהיה חכם ומורה הוראה].

דף טז

'כאן שבדקה עצמה כשיעור וסת' – יש מי שצדד ששיעור וסת שאמרו כאן הוא שש שעות או שעה אחת (כדלהלן סג: לענין שיעור עונה), ואין זה 'שיעור וסת' המוזכר לעיל בגמרא במשל של שמש יוצא ועד נכנס, שפשוט שבשיעור זה אין לחוש לכלום וטהורה (עפ"י אוצר חיים. ובזה ישב כמה קושיות).

גם מיושבת קושית הגרע"א, מה חידוש יש שטמאה בשמצאה בסמוך לוסת, הלא אשה שיש לה וסת אינה מטמאת למפרע. ולהאמור החידוש הוא שטמאה למפרע משעת הוסת. וכנראה רעק"א הבין שהכוונה כאן בסמוך ממש לוסת. גם משמע שנקט שאשה שראתה לאחר וסתה בתוך מעת לעת אינה מטמאה למפרע אלא משעת וסתה ולא קודם לכן. ובספר לקוטי הלכות לעיל ד צדד לומר שטמאה למפרע מעת לעת.

ופסק שם שאשה שקינחה עצמה באותו מקום שלא לשם בדיקה, ומצאה בו דם פחות מכגריס טהורה, כי ודאי בדקה גם מסביב במקום ששייכת הימצאות מאכולת, הלכך לא גזרו בזה לטמא מדין כתמים).
ג. בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סח) נקט [עפי"ד הרמב"ם הרז"ה והשו"ע]. ואולם רש"י ז"ל לא כתב כן] שאף לרבי אינה טמאה מודאי אלא טמאה מדאורייתא מספק [שלא כטומאת כתם שהיא מדרבנן], ולכך אפילו לדבריו אינה קובעת וסת בדם הנמצא על העד שאינו בדוק לה [ולמד מזה לכל מראה שמוצאת בבדיקה שאוסרים אותו מספק, שאינה קובעת בו וסת. ובקה"י (בכתבים החדשים יז) צדד בזה, ע"ש].

ג. האשה שהיתה עושה צרכיה וראתה דם (עם מימיה); אם היתה יושבת – טהורה (שממקום מי רגלים הוא בא ולא ממקורה). ואם עומדת – רבי מאיר מטמא (כיון שדחוקה היא חזרו מ"ר למקור והביאו עמם דם) ורבי יוסי מטהר. והסיקו שר"מ מטמא ודאי משום נדה.
לפר"ח, רבי מטהר רק מטומאה ודאית אבל מטמא משום כתם. והתוס' כתבו בתחילה לפרש שלרבי יוסי טהורה לגמרי.

דף טו

כז. הרואה כתם, האם מטמאה את בועלה, למפרע או מכאן ולהבא?

הרואה כתם – הריהי טמאה מדרבנן. וכן בועלה טמא מדרבנן כדין בועל נדה [ואין זה דומה לטומאת מעת לעת דרבנן שלא טימאו את הבועל למפרע מפני שאינה אלא סייג שהרי לא ראתה אלא עתה, משא"כ כאן שהכתם לפנינו והרי לא נתעסקה בדברים המכתימים]. לדברי רבי מאיר – טמאים אף למפרע, שהיה ר"מ מחמיר בכתמים. ולדברי חכמים – מכאן ולהבא ולא למפרע. רב פירש משנתנו כרבי מאיר, ושמואל ורבי יוחנן פירשוהו כרבנן (וכן הלכה. רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב ג, ח).

כת. האם הנשים בחזקת טהרה לבעליהן ואין צריך לודא טהרתן, אם לאו?

שנינו, כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן. וכן הבאים מן הדרך – נשיהם להם בחזקת טהרה, ואין אומרים הואיל ואינו בעיר אין הדבר מוטל עליה. ודוקא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה (ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה), אבל לאחר שעברו ימי עונתה – שלשים יום – אינה מותרת ללא שמברר (רש"י, עפ"י הירושלמי).
א. הרמב"ם פירש בין באשה שאין לה וסת בין שיש לה וסת קצרה משלשים יום [וכמאן דאמר וסתות דרבנן שהיא בחזקת טהורה כשבא מהדרך] – לאחר עונה אסורה לדברי הכל, אם אינה אומרת טהורה אני.

והרמב"ם מפרש כשמשער שעכשיו הוא זמן וסתה – אסורה שמא תראה בשעת תשמיש, אבל לאחר שעבר הזמן הזה מותרת, כמ"ד וסתות דרבנן וכדלהלן.
ב. צ"ע שמא מה שהצריכו בדיקה לאחר שעברה עונה, זהו דוקא בבא מן הדרך שאין מוטל עליה הדבר, אבל בנמצא בעיר סומכים על הרגשתה.
ונראה שלאחר שעברה עונה צריכה בדיקה לעולם עד שתראה. ומועיל לה בדיקה זו ואין חוששים שמא כבר יצא דם בעונה ועבר רושמו. וצ"ע האם צריכה בדיקה שחרית וערבית כשאינה עסוקה בטהרות (עפ"י חו"א עט, ג).

הגיעה שעת וסתה (הקבוצ); רב הונא אסר, שסובר 'וסתות דאורייתא' הלכך מחזיקים אותה בטומאת ספק, שאורח בזמנו בא. מלבד אם הוא וסת המורכב מימים וקפיצות, כיון שהוא תלוי במעשה יש לומר לא קפצה ולא ראתה (כן שנה רב אשי בדברי רב הונא). ורבה בר בר חנה התיר בכל וסת, שסובר 'וסתות דרבנן'.

א. יש מפרשים שלמ"ד וסתות דרבנן אפילו לא עבר זמן שיכולה לטבול ולהיטהר, כל שאין ידוע לנו אם בדקה אם לאו – מותרת. ואם שהתה כדי שיכולה להיטהר, אפילו לרב הונא מותרת מטעם ספק ספקא (עפ"י מגיד משנה בדעת הרמב"ם איסור"ב ד, ט' ו"מ"מ בשעת וסתה אסורה שמא תראה, כדברי ריש לקיש); רש"י; רמב"ן [אלא שפירש שלא עברו שלשים יום, כנ"ל].

ויש אומרים שאף למ"ד וסתות דרבנן אין התר אלא כשהתה אחר וסתה שבעה ימים בכדי שיכולה לטבול [וכדברי רבי יוחנן בסמוך]. ולמאן דאמר וסתות דאורייתא אפילו באופן זה אסור אם לא שאלה, שקרוב לודאי שראתה (עפ"י תוס', רא"ש ועוד. וצ"ע כשעבר וסתה ובדקה פעם אחת ומצאה טהורה, האם צריכה לבדוק אח"כ שוב. חזו"א ע"ט, ד). וכשוסתה תלוי בקפיצות, לדברי הכל אין צריך להמתין עד זמן שתוכל להיטהר (ש"ך קפד סקל"ג).

ב. גם כשהוסת תלוי במעשה, יש לה לחוש לזמן עונה בינונית כאשה שאין לה וסת כלל, שמא אז ראתה דם ללא מעשה. ובין שהיה הוסת מרוחק משלשים יום בין שהיה בתוך שלשים (עפ"י תורת הבית הארוך, מובא בטור יו"ד קפט; שו"ע קפד, יב).

רב שמואל בשם רבי יוחנן אמר: אשה שיש לה וסת, בעלה מחשב ימי וסתה [אם שהה בדרך שבעה ימים אחר וסתה והיא עומדת עתה בימים שיכולה להיטהר] ובא עליה. ודוקא כשאין ידוע ודאי שראתה, אבל ודאי ראתה – אין ספק מוציא מידי ודאי ואסורה עד שתאמר שנטהרה (וה"ה כשהניחה בחזקת טומאה כשיצא, כדלעיל יב). ואין חילוק בין ילדה [שבושה מלטבול] לזקנה (כפרש"י).

י"מ שרבי יוחנן סובר כרב הונא שוסתות דאורייתא (עפ"י רי"ף ורמב"ם). וי"א שסובר וסתות דרבנן ואעפ"י"כ צריך שיעבור זמן שיכולה להיטהר (עפ"י תוס', רא"ש, ראב"ד ועוד). וי"א שריו"ח מדבר דוקא בעיר וללא תביעה, אבל בא מן הדרך אין צריך לשאול שמתוך שתובעה אין לך בדיקה גדולה מזו (רמב"ן).

דין 'אין ספק מוציא מידי ודאי' נתבאר בפסחים ט.

דפים טו – טז

כט. האם וסתות דאורייתא או דרבנן, ומאי נפקא מינה?

כאמור, פרשו בגמרא שרב הונא ורבה בר בר חנה נחלקו האם נוקטים וסתות דאורייתא וכל אשה שהגיע שעת וסתה הריהי בחזקת טמאה ואסורה לבעלה, או דרבנן הלכך כשבא מן הדרך ואין ידוע אם בדקה וטהורה אם לאו – מותרת (וי"א רק כשעבר זמן בכדי שיכולה היתה להיטהר אם ראתה בשעת וסתה, כנ"ל).

וכן נחלקו בדבר תנאים, וכן רב ושמואל (כדברי רב נתנן בר יצחק); באשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולאחר מכן בדקה ולא מצאה דם – יש סוברים וסתות דאורייתא הלכך חוששת שמא היה דם בשעת הוסת ואבד, שאורח בזמנו בא (רבי אליעזר; שמואל) [מלבד אם היתה במחבא שאז אפילו לא בדקה טהורה – שחרדה מסלקת את הדמים. רבי מאיר], ויש אומרים שמוותרת (רבי יהושע; חכמים; רב). בדקה עצמה לאחר שעת הוסת בסמוך לה ממש ומצאה טהורה; לדברי רבי זירא סובר רב שאעפ"י שוסתות דאורייתא – טהורה.